

interpreters to use the cognitive resources of their linguistic consciousness to solve creatively the problems of semantic transfer in situations of intercultural business communication. The author offers the structure of professional interpreters' competence which includes bilingual, personality, translation, subject, and strategic competences. The bilingual competence of an interpreter is based on the communicative foreign language competence developed in the process of teaching foreign languages and cultures. Personality competence includes a psychological and physiological component that manifests itself in psychomotor reading, writing, cognitive abilities, memory, attention, logic, analysis, synthesis, etc., and psychological characteristics such as criticality, psychological stability, self-knowledge and self-improvement, etc. We also add the behavioral competence that includes correct behavior, moral and ethical norms, and responsibility for the quality of the work. Subject competence is allocated as a special component of professional translation competence, which includes knowledge of the subject area, a conceptual and terminological vocabulary in the language of the original and translation. Translation competence includes knowledge of the general principles of translation and specificity that distinguishes it from the other types of linguistic mediation. And the most important element of the professional translation competence is the strategic one, which consists of individual processes and abilities used to solve the problems of understanding, reception and the problems of producing the text of the translation.

Key words: oral translation, professional competence, bilingual, personal, subject, translation, strategic competence.

Стаття надійшла до редколегії 11.12.2017

УДК 378.14+373.31

Іванна ІОЗІС

аспірант Міжрегіональної академії управління освітою,
викладач Миколаївського коледжу бізнесу і права

Вищого навчального закладу Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Миколаїв, Україна

e-mail: ivannaiozis@gmail.com

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Стаття присвячена визначенню та аналізу основних складових компонентів професійної культури, вивченню основних умов для підвищення рівня професійної культури у майбутніх фахівців. У дослідженні розглянуто як впливають на формування професійної культури спеціалістів соціально-економічний та науково-технічний прогрес. Окреслено напрямки, за якими відбувається процес формування професійної культури студентів. У статті чітко визначено основні рівні сформованості та етапи прогнозування розвитку професійної культури у педагогічній теорії.

Ключові слова: професійна культура, формування професійної культури, компонент професійної культури, умови формування професійної культури, рівні сформованості професійної культури, науково-технічний розвиток, соціально-економічний розвиток.

У справі підготовки майбутнього спеціаліста провідна роль належить формуванню його професійної культури, що є процесом перетворення загально-професійних цінностей у особисті. Сучасна людина в умовах відкритого світу опинилася перед надзвичайною свободою вибору.

Формування професійної культури майбутніх фахівців покликане сприяти входженню особистості у трудову діяльність, практичній перевірці правильності вибору професії та успішному професійному становленню. Оцінити правильність свого професійного вибору майбутні фахівці зможуть лише за умов залучення до активної практичної діяльності, усвідомлення своєї причетності до суспільного життя.

Для формування особистості фахівця важливе значення має рівень загального культурного розвитку, знайомство з професійною літературою, уміння організувати своє самовиховання. Особистість виходить на систему поглядів, переконань у процесі здійснення й оцінки трудової діяльності у відповідному культурному просторі. У період навчання такий культурний простір забезпечує, зокрема, професійна підготовка. Освіта виступає ланкою поєднання людини і культури, допомагає набути знання, уміння, навички, формує світогляд, допомагає самовизначитись та самореалізуватись. Поєднання культурних цінностей з професійними є домінантним та сприяє формуванню в особистості відповідного реагування

на професійно значущі ситуації, активізує її потенціал, спонукає до виконання своїх професійних обов'язків з отриманням задоволення від роботи.

У центрі процесу формування професійної культури майбутнього фахівця знаходиться його особистість, більшість учених особливу увагу акцентують на гуманізації процесу формування професійної культури як складника їх професійної підготовки. Процесу формування професійної культури студентів присвячені наукові праці таких учених як Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, І. Бодальов, С. Гончаренко, В. Гриньова, М. Євтух, І. Зязюн, К. Корсак, В. Кремень, Н. Крилдова, В. Кудін, В. Лозова, В. Лугова, В. Лутай, Г. Нестеренко, І. Прокопенко, О. Савченко, В. Сухомлинський, А. Суценко, Т. Суценко, Г. Троцько, Н. Щуркова.

Метою статті є визначення основних складових професійної культури у педагогічній теорії.

Дослідження проблеми формування професійної культури здійснюється в контексті загальнофілософських і культурологічних традицій. Філософсько-педагогічні основи культурологічного підходу відображені в концепції І. А. Зязюна, який вважає ключовим напрямом культурологічної парадигми професійної освіти перегляд традиційної освітньої системи на користь її наповнення культурологічним змістом, аксіологічним характером набування знань, а також надання освітньому середовищу культурологічного характеру. Це дозволить виховувати особистість і наповнювати її культурними смислами і цінностями.

Значущість культурологічного підходу для формування змісту освіти підкреслював В. А. Сластьонін, за визначенням якого гуманітарна культура – це упорядкована сукупність загальнолюдських ідей та ціннісних орієнтацій, особистісних якостей та універсальних способів пізнання й гуманістичних технологій професійної діяльності [7, 42]. Вона сприяє становленню і вдосконаленню цілісної особистості, здатної до усвідомленого й обґрунтованого вибору рішень у різних життєвих і професійних ситуаціях.

В. О. Сухомлинський вважав найважливішою рисою професійної культури кожного вчителя гуманне начало у вихованні учнів. Налаштовуючи членів вчительського колективу на формування в учнів любові до людей, доброти, почуття власної гідності та інших високих морально-духовних якостей, він вбачав велику місію вчителя в тому, щоб «кожен вихованець обрав той життєвий шлях, ту спеціальність, яка давала б йому не тільки хліб насущний, а й радість буття, почуття власної гідності [1, 19].

Творче продовження ідеї В. Сухомлинського знаходимо у втіленні гуманістичного підходу до

навчання і виховання відомим педагогом Ш. Амонашвілі, який наголошував на таких сторонах гуманізації навчально-виховного процесу як доброзичливе та позитивне сприйняття учня, не зважаючи на його помилки, повага до особистості, вміння вчителя співпрацювати з учнями при спільному розв'язанні пізнавальних задач [1, 28].

Розглядаючи процес формування професійної культури, слід звернути увагу на думку І. Беха про те, що особистісна орієнтація навчально-виховного процесу надає можливість людині обрати оптимальні шляхи самовиховання і самореалізації [4, 190].

Особистісно-зорієнтований підхід у контексті формування професійної культури майбутніх фахівців передбачає врахування потреб, інтересів і здібностей кожного студента; визнання його самоцінності як активного носія суб'єктивного професійного досвіду; опору на цей досвід при конструюванні навчально-виховного процесу. При особистісно-зорієнтованому навчанні на передній план виходить індивідуальність кожного студента, його унікальність і неповторність, його власний досвід, мотивація і готовність до оволодіння новими знаннями та компетенціями. Особливість особистісно-орієнтованого навчання і виховання полягає у тому, що орієнтація навчання спрямована на унікальну особистість, а не на «середнього студента» як це було раніше.

Гуревич Р. підкреслює, що комплекс завдань освітньої системи з формування нової особистості, її професійної підготовки взагалі та формування професійної культури зокрема, сьогодні неможливо уявити без опанування інформаційно-комунікативних технологій, які проникають у всі сфери життя та діяльність людини. Їх поширення істотно змінює на ринку праці, вимагаючи розвитку в майбутніх фахівців таких якостей як висока професійна та соціальна мобільність, інформаційна культура.

Навчання побудоване на інформаційних технологіях, покликане відіграти важливу роль у розвитку культури учіння протягом усього життя, що створює нові можливості для задоволення потреб громадян у професійному зростанні. Зокрема, мультимедійні технології, які є інструментальною основою екранного мистецтва, що популяризує шедеври світової спадщини, мають сильний емоційний вплив, прищеплюють естетичні смаки й водночас дають необхідні знання з різних галузей культури. Ці можливості, що сприяють вихованню в молоді почуття гармонії, художнього смаку, можна ефективно використовувати в системі професійної освіти [2, 190].

Світові процеси соціально-економічного та науково-технічного розвитку невинно формують

глобальний освітній простір, спрямований на реалізацію принципів відкритої освіти. Провідним завданням науковці вважають створення єдиного інформаційно-освітнього простору, що забезпечить практичну реалізацію процесу інформатизації освітньої галузі, доступність та ефективність використання, інтеграцію й уніфікацію різноманітних електронних освітніх ресурсів для всіх рівнів, ланок і закладів системи освіти.

Оскільки професійна культура майбутнього спеціаліста формується у процесі вивчення як спеціальних, так і соціально-гуманітарних дисциплін, вона складається у результат цілісної підготовки студентів, розвитку їх зацікавленості та відповідальності за цю діяльність.

На думку В. А. Семиченко, сутність процесу формування професійної культури полягає у тому, щоб допомогти майбутньому спеціалісту усвідомити сутність обраної професії, її вимоги до виконавця, цілі, зміст та функції професійної діяльності, можливі індивідуальні стратегії виконання професійних обов'язків, специфіку професійної майстерності та шляхи оволодіння нею, прийоми творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності [4, 85].

Формування професійної культури в умовах освітньо-виховної роботи відбувається за наступними напрямками:

- розвиток професійної індивідуальності, тобто оволодіння комплексом професійних знань, вмінь та навичок;
- виховання – залучення до соціокультурного досвіду професії та суспільства в цілому, виховання комплексу якостей, необхідних для розвитку професійної самосвідомості та творчої активності [4, 97].

Ефективними шляхами формування професійної культури майбутніх спеціалістів є:

- організація цілісного навчально-виховного процесу та його орієнтація на розвиток усіх компонентів професійної культури (інформаційного, проектного, художнього і т. д.);
- структурування змісту професійної підготовки на основі нерозривного зв'язку із засвоєнням соціально-гуманітарних та професійно-орієнтованих предметів, створення професійних якостей на основі сполучення технічних, інформаційних та художньо-композиційних компетенцій.

Серед важливих якостей вискоєфективної професійної підготовки студентів можна виділити основні складові рівні професійної культури майбутнього спеціаліста, якими є: професійна грамотність, професійна компетентність, мотиваційно-ціннісний та емоційно-чуттєвий компоненти. Слід враховувати, що ці компоненти професій-

ної культури в цілому взаємопов'язані, а міжкомпонентні зв'язки взаємообумовлені. Для формування професійної культури важливе значення має мотивація саморозвитку та особистісного зросту майбутнього працівника. Як відмічає А. А. Деркач, особистість має оволодіти здібністю до проектування саморозвитку та до організації у межах своєї творчої діяльності [4, 92].

Експериментальні дослідження, що проводяться у професійних навчальних закладах I–II рівня акредитації, дозволяють виокремити чотири рівні сформованості професійної культури у майбутніх спеціалістів:

1. Елементарний рівень характеризується несформованістю компонентів професійної культури. Професійні знання, вміння та навички студентів є недостатніми для ефективного виконання функцій майбутньої діяльності, відсутні професійно важливі якості та прагнення до самовдосконалення.

2. Низький рівень теоретичної підготовки сполучається з нерозривними творчими здібностями студентів, їх неготовністю приймати самостійні рішення. Ціннісні орієнтації не пов'язані із професійною діяльністю. Студенти не готові до продуктивної професійної комунікації, чіткого вираження та аргументації своїх поглядів, налагодженню конструктивних стосунків з партнерами по спілкуванню. Мають слабкі знання з комп'ютерних технологій, не готові до їх ефективного використання у процесі професійної підготовки і у майбутній професійній діяльності, не здатні орієнтуватися у великих об'ємах інформації, відчувають труднощі у її пошуку та використанні.

3. Репродуктивний рівень характеризується недостатньою сформованістю більшості компонентів професійної культури. Студенти з таким рівнем хоча й володіють певним об'ємом базових професійних знань, однак не завжди здатні оперативно та гнучко застосовувати їх у практичній діяльності. Теоретична підготовка не підкріплена відповідними вміннями. У професійному спілкуванні вони орієнтуються в основному на особистий досвід, інтуїтивно створені і недостатньо усвідомлені комунікативні установки. Студентів з цим рівнем відрізняє недостатня сформованість професійно важливих якостей та нечітке уявлення про цінності та етичні стандарти майбутньої професійної діяльності.

4. Реконструктивний рівень відрізняється достатньою сформованістю основних компонентів професійної культури, необхідних для виконання функцій майбутньої діяльності. Студенти усвідомлюють власні моральні цінності, знайомі з нормами професійної етики, мають професійно

важливі якості, прагнуть до професійного самовдосконалення, засвоїли базові професійні знання та вміння, однак здатні застосувати їх лише у типових ситуаціях професійної діяльності. Відчувають труднощі, коли необхідно діяти у нових умовах та приймати нестандартні рішення, оскільки недостатньо готові до професійної творчості.

5. Творчий рівень характеризується сформованістю усіх компонентів професійної культури. Студенти мають різносторонні та міцні знання та вміння, здатні глибоко та результативно застосувати їх у професійній діяльності, активно і творчо підходять до виконання своїх обов'язків, готові самостійно приймати рішення у нестандартних ситуаціях. Відрізняються стійкими професійними якостями та професійно-моральними ціннісними орієнтаціями, прагненням до постійного професійного самовдосконалення. Проявляють гнучкість у професійній комунікації, вмінні враховувати особливості ситуації та партнерів за сумісною діяльністю, налагоджувати конструктивні стосунки та формувати сприятливий емоційний мікроклімат у колективі. Знають комп'ютерні технології, вміють шукати, зберігати використовувати та передавати професійно важливу інформацію.

Технологія формування професійної культури складається з декількох етапів. Першим етапом є прогнозування розвитку загальної культури. Це процес визначення рівня культури у наш час і вибір форм та методів впливу на рівень розвитку професійних якостей – культурної компетентності та професійної культури, які є для спеціаліста першочерговими, відповідно з цілями його професійної діяльності. Враховуючи, що вимоги до професійної культури спеціаліста обмежуються кваліфікованими вимогами до майбутньої професії, умовами виробництва, професійними знаннями та вміннями, правилами поведінки, основними етапами прогнозування розвитку професійної культури слід вважати:

- аналіз – дослідження сучасного стану професійної культури студента професійного навчального закладу I-II рівня акредитації, вивчення морально – духовного клімату у навчальній групі та взаємостосунків між педагогами та вихованцями;
- оцінка індивідуального рівня культури майбутнього спеціаліста, ціннісних орієнтирів, володіння різними видами культур, характеру, життєвого досвіду, здібностей до навчання;
- вибір методу діагностики, дослідження, анкетування, рейтинг, експертне дослідження;
- діагностика – визначення характеру та стану культурної компетентності інженерно-педагогічного колективу відповідно до

компонентів, елементів структури формування професійної культури, критеріїв її оцінки та рівнів сформованості;

- моделювання професійної культури – визначення змін, які бажано здійснити у процесі навчально-виховної діяльності та оцінювання професійної культури спеціаліста відповідно до структури, компонентів та критеріїв її оцінки, а саме:
 - а) розробка поточних нормативних стандартів професійної культури, професіограм, які будуть визначати достатній рівень культурної компетентності майбутнього спеціаліста;
 - б) розробка поточних вимог до спеціаліста у процесі його професійно-кваліфікаційного та професійно-культурного розвитку, які відображатимуть систему цінностей, норм усієї подальшої життєдіяльності.

Професійна культура майбутнього спеціаліста має формуватися завдяки цілеспрямованим педагогічним впливам на особистість через розкриття можливостей студента, мотивів, професійно значущих якостей у процесі цілеспрямованої взаємодії на рівні «педагог-студент». Основні принципи професійної освіти та моделі «людиноконцентристського навчання» мають стати концептуальною основою формування професійної культури студентів у процесі цілісної професійно-гуманітарної підготовки. З цією метою головним завданням професійних навчальних закладів I-II рівня акредитації є створення організаційних та психолого-педагогічних умов для розвитку творчої особистості, суб'єкта власного життя, здатного на самостійну реалізацію позитивних ідей, гуманне ставлення до людей.

Підвищення рівня професійної культури студентів має здійснюватися шляхом механізму оптимізації їх взаємостосунків з викладачами завдяки реалізації особистісно-орієнтованої моделі взаємодії між ними, використання інтерактивних методів навчання. Освітній простір в цілому має стати джерелом саморозвитку та безперервного самовдосконалення майбутнього спеціаліста, природнім результатом якого будуть зміни у напрямку підвищення рівня його професійної культури.

Формування професійної культури у професійному навчальному закладі I-II рівня акредитації має на увазі виконання наступних організаційно-педагогічних умов:

- планування структурно-функціонального процесу формування професійної культури (цілі, етапи, підходи, принципи, критерії, рівні та показники спрямованості професійної культури майбутніх спеціалістів);
- готовність колективу педагогічних працівників до формування професійної культури студентів на основі інтеграції усіх видів культури;
- готовність студентів до сприйняття професійної культури.

На основі вищезазначених педагогічних умов формування професійної культури майбутніх спеціалістів можна виділити основні педагогічні підходи, які відповідають цілям, етапам та компонентам становлення професійної культури:

- гуманістичний та організаційний підхід – для постановки мети, підготовки та забезпечення професійної культури студентів, де основою формування професійної культури є цілеспрямована робота педагогічного колективу, заснована на інтеграційному підході до професійної та культурологічної освіти;
- особистісний та аксіологічний підхід – для роботи зі студентами у процесі підготовки їх до сприйняття професійної культури, що має на увазі орієнтацію на розвиток особистості та забезпечує готовність до сприйняття професійних цінностей та культурологічних основ професії;
- компетентнісний та культурологічний підхід – для гармонізації професійних та культурологічних складових підготовки на основі розвитку творчих компетенцій майбутніх спеціалістів.

Педагогічна технологія формування професійної культури майбутніх спеціалістів має на увазі таких її основних компонентів: організаційно-цільового, мотиваційно-ціннісного, професійно-культурологічного.

Організаційно-цільовий компонент має на увазі вміння педагога поставити мету, визначити шляхи, методи та засоби формування професійної культури та послідовно здійснювати їх як реалізацію поетапних завдань. Якісним показником сформованості цього компонента є вміння відстоювати власну позицію, критично мислити, здійснювати самовиховання.

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає інтерес та позитивне ставлення до явищ культури, художню оцінку виробничого мистецтва та оточуючого життя, вміння перетворювати знання у твердження про необхідність формування професійної культури спілкування; особисте ставлення до поведінки, вимог, вчинків, дій, бажання усвідомити, в яких стосунках з оточуючими знаходиться людина, і відповідно до цього корегувати свою поведінку. Показником сформованості цього компонента є впевненість у необхідності самовиховання та самовдосконалення, соціально-ціннісні мотиви поведінки.

Професійно-культурологічний компонент має на увазі наявність певного об'єму необхідних

знань для оволодіння культурою міжособистісних стосунків. Основними показниками цього компонента є усвідомлення потреби у формуванні культури спілкування, розуміння її необхідності для повсякденного життя та забезпечення взаєморозуміння у майбутньому, створення позитивного мікроклімату у колективі.

Педагогічна діагностика сформованості професійної культури базується на методах теоретичного аналізу педагогічних підходів до визначення якісних критеріїв професійної культури. На основі трьохкомпонентної структури визначені такі її критерії:

- знання закономірностей та виразних засобів (об'єм теоретичних знань про культуру на міждисциплінарному рівні, знання її функцій та змісту, вміння здійснювати культурологічний аналіз явищ та ситуацій);
- здатність адекватно сприймати професійні ситуації (відчувати особливості ситуації, бачити позитивне у дійсності, володіти культурою мовлення);
- вміння створювати позитивні ситуації в різних видах професійної діяльності.

Науково-педагогічні дослідження у системі професійно-педагогічної діяльності дозволяють виділити низку протиріч між динамікою розвитку професійної підготовки майбутнього спеціаліста з практикою його культурологічної освіченості; реальним рівнем загальної культури та її окремих видів; вимогами суспільства з розвинутою економікою та культурним рівнем до сучасного високоосвіченого, конкурентоспроможного спеціаліста.

У системі навчально-виховної роботи у професійних навчальних закладах I–II рівня акредитації професійна культура, як важливий фактор якісної підготовки майбутнього спеціаліста, має бути направлена на:

- вияв протиріч, які опосередковують реалізацію завдань формування професійної культури спеціалістів;
- вияв ролі та місця елементів професійної культури у професійній компетентності майбутніх спеціалістів;
- визначення факторів, які обумовлюють соціальне замовлення на рівень та структуру професійної культури спеціаліста певної сфери діяльності;
- визначення умов, цілей, принципів та функцій у процесі формування професійної культури майбутнього спеціаліста, а також відповідних шляхів, форм, методів та змісту.

Список використаних джерел

1. Амонашвілі Ш. А. Роздуми про гуманну педагогіку. — М., 1996.
2. Гуревич П. С. Философия культуры [Текст] / П. С. Гуревич. — М. : Аспект Прес, 1995. — 288 с.

3. Зязюн І. А. Культура в контексті політики освіти / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 1997. — № 3—4, Ч. 1. — С. 5—16.
4. О. Музальов Теоретико-методичні засади оптимізації культурологічної підготовки майбутніх фахівців у ПТНЗ // Актуальні проблеми гуманітарної освіти в ПТНЗ: монографія/ за ред. Г. Т. Васяновича, С. М. Вдович. — Львів: ФОП Корпан Б. І., 2011. — 244 с.
5. Психологія і педагогіка : [учеб. пособ.] / под ред. А. А. Бодалева, В. И. Жукова, Слостенин В. А. — М. : Изд-во Института Психотерапии, 2002. — 585 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна і мистецька: [навч. посібник] / Оксана Петрівна Рудницька. — Т. : Навчальна книга — Богдан, 2005. — 360 с.
7. Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічної культури вчителя / О. П. Рудницька. — К. : КДПІ, 1992. — 96 с.
- Семиченко В. А. Психологія общения / В. А. Семиченко. — К. : Магістр-S, 1997. — 152 с.

References

1. Amonashvili Sh. A. Rozdumy pro humannu pedahohiku. — M.. 1996.
2. Hurevych P. S. Fylosofiya kultury [Tekst] / P. S. Hurevych. — M. : Aspekt Pres, 1995. — 288 s.
3. Ziaziun I. A. Kultura v konteksti polityky osvity / I. A. Ziaziun // Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity. — 1997. — № 3—4, Ch. 1. — S. 5—16.
4. O. Muzalov «Teoretyko-metodychni zasady optymizatsii kulturolohichnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u PTNZ // Aktualni problemy humanitarnoi osvity v PTNZ: monohrafiia/ za red. H. T. Vasianovycha, S. M. Vdovych. — Lviv: FOP Korpan B. I., 2011. — 244 s.
5. Psykholohiia u pedahohyky : [ucheb. posob.] / Pod red. A. A. Bodaleva, V. Y. Zhukova, Slastenyn V. A. — M. : Yzd-vo Ynystytuta Psykhoterapyu, 2002. — 585 s.
6. Rudnytska O. P. Pedahohika: zahalna i mystetska: [navch. posibnyk] / Oksana Petrivna Rudnytska. — T. : Navchalna knyha — Bohdan, 2005. — 360 s.
7. Rudnytska O. P. Spryiniattia muzyky i pedahohichnoi kultury vchytelia / O. P. Rudnytska. — K. : KDPI, 1992. — 96 s.
8. Semychenko V. A. Psykholohiia obshcheniya / V. A. Semychenko.

Иозис И. В. Основные составляющие формирования профессиональной культуры в педагогической теории

Статья посвящена определению и анализу основных составляющих компонентов профессиональной культуры, изучению основных условий для повышения уровня профессиональной культуры у будущих специалистов. В исследовании рассмотрено, как влияют на профессиональную культуру специалистов социально-экономический и научно-технический прогресс. Описаны направления, по которым происходит процесс формирования профессиональной культуры студентов. В статье четко определены основные уровни сформированности и этапы прогнозирования профессиональной культуры в педагогической теории.

Ключевые слова: профессиональная культура, формирование профессиональной культуры, компонент профессиональной культуры, условия формирования профессиональной культуры, уровни сформированности профессиональной культуры, научно-техническое развитие, социально-экономическое развитие.

Iozis I. The Main Components of the Formation of Professional Culture in Pedagogical Theory

The article is devoted to the definition and analysis of the main components of professional culture, the study of the basic conditions for raising the level of professional culture in future professionals. The study examines how socio-economic and scientific-technical progress affect the professional culture of specialists. The directions of forming the professional culture of students are described. The article clearly defines the basic levels of formation and the stages of forecasting professional culture in pedagogical theory.

The formation of the professional culture of future specialists is intended to facilitate the entry of the person into the work activity, practical verification of the correct choice of profession and successful professional development. Future specialists will be able to evaluate the correctness of their professional choice only in the context of engaging in active practice, awareness of their involvement in public life.

In the center of the process of forming the professional culture of the future specialist is his personality, most scientists focus on the humanization of the process of forming a professional culture as a component of their professional training.

The training is based on information technology, designed to play an important role in the development of a learning culture throughout life, which creates new opportunities for meeting the needs of citizens in professional growth. In particular, multimedia technologies, which are the instrumental basis of screen art, promote the masterpieces of the world heritage, have a strong emotional impact, instill aesthetic tastes and at the same time provide the necessary knowledge in various fields of culture. These opportunities, which promote the education of young people in the sense of harmony, artistic taste, can be effectively used in the system of vocational education.

The pedagogical technology of forming the professional culture of future specialists implies its main components: organizational-target, motivational-value, professional-cultural.

The organizational-target component implies the teacher's ability to set the goal, to identify the ways, methods and means of forming a professional culture and consistently implement them as a step-by-step implementation. The qualitative indicator of the formation of this component is the ability to defend their own position, to think critically, to carry out self-education.

Motivational-value component reflects interest and positive attitude towards cultural phenomena, artistic assessment of industrial art and surrounding life, the ability to turn knowledge into a statement about the need for a professional culture of communication; personal attitude to behavior, requirements, actions, actions, desire to understand, in what relations with people is a person, and in accordance with this, to correct their behavior. Indicator of the formation of this component is confidence in the need for self-education and self-improvement, social and value motives of behavior.

The professional-cultural component implies the availability of a certain amount of necessary knowledge for mastering the culture of interpersonal relationships. The main indicators of this component are the awareness of the need for a culture of communication, an understanding of its necessity for everyday life, and ensuring mutual understanding in the future, creating a positive microclimate in the team.

Key words: professional culture, the formation of professional culture, the component of professional culture, the conditions for the formation of professional culture, the level of formation of professional culture, scientific and technological development, social and economic development.

Стаття надійшла до редколегії 18.12.2017

УДК 378.011.3-051:651.4/9

Вікторія ІЩЕНКО

аспірантка кафедри педагогіки Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна
e-mail: ischenkosvika@gmail.com

МЕТАПРЕДМЕТНИЙ ХАРАКТЕР АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено дослідженню аналітичних умінь та навичок майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності в контексті метапредметного підходу в освіті. Висвітлено теоретичне обґрунтування метапредметності в освіті у наукових дослідженнях. Розкрито зміст основних понять метапредметного підходу. Схарактеризовано аналітичні уміння і навички та аргументовано їх метапредметний характер. Наведено перелік аналітичних умінь і навичок, важливих для майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності. Висвітлено можливі шляхи реалізації метапредметного підходу у процесі формування аналітичних умінь та навичок майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності.

Ключові слова: метапредметний підхід, метапредметні вміння, аналітична компетентність, аналітичні вміння та навички, майбутній фахівець з документознавства та інформаційної діяльності.

XXI ст. – це століття глобальної інформатизації життєдіяльності людства, якій притаманні комплексні проблеми, вирішення яких можливе лише за умови міждисциплінарної взаємодії. Сучасний професіонал – це фахівець найширшого профілю, здатний поєднувати гуманітарні і природничо-наукові знання, використовувати положення суміжних і, навіть, протилежних дисциплін. Таку тенденцію, зокрема, пропагує ринок праці та прогнози фахівців, висуваючи до кандидата, який претендує на успіх, вимогу володіння не лише конкретними вміннями і навичками, а й метауміннями. Зокрема, уміння адаптуватися – здатність пристосовуватися до швидко змінюваних умов організаційного середовища, робота з багатозадачними завданнями; навички ефективної комунікації – говоріння, слухання, спостереження і розуміння співбесідника, виокремлення ефекти-

вних ідей і побудова стратегії взаємодії; уміння вирішувати проблемні завдання – здатність оцінити ситуацію, проаналізувати, виокремити шляхи її рішення і обрати найефективніший тощо [1; 2]. Крім того, в умовах сьогодення, від професіонала вимагається уміння працювати з електронними пристроями, інтернетом, володіти основами «інтернет-евристики» (пошук знання, інформації в інтернеті) як уміння збирати, вибирати, відсіювати інформацію, систематизувати її, класифікувати, зберігати та захищати від несанкціонованого доступу.

У зв'язку з цим виникла потреба у самовдосканаленні і саморозвитку людини, її соціальній і професійній мобільності, зростає вимога до рівня інтелектуального розвитку, що актуалізує якості, що виступають критеріями цінності професіонала. То ж, сучасний випускник вищого навчального